

„Znamenitosť nie je jednorázový akt, ale zvyk. Ste to, čo opakovane robíte.“

Shaquille O'Neal

Obsah

Euro tržieb na tri eurá nákladov
str. 2

Štátne stavebné plytvanie
str. 3

Ak bude štát menej podnikať, viac ušetrí
str. 4

Kreatívne štatistiky nielen na Slovensku
str. 4

Nešťastné eurofondy
str. 5

Zhoršenie aj bez indexu
str. 7

Jedna veľká kríza
str. 7

Poľská rošáda
str. 8

Posledný vyhráva
str. 8

Anarchy in the EMU
str. 10

Slovenské dôchodky po „reforme“
str. 10

Znižovanie odvodov: dobrá myšlienka so zlým prevedením
str. 11

Editorial

Richard Ďurana

S koncom leta skončil aj oddychový čas politikov. Má tá letná uhorková sezóna niečo do seba, povieť si. Po roku sa opäť zvolebnieva a z billboardov sa nás opäť sypú záplavy sľubov od kandidátov, ktorým zrazu po 4 rokoch opäť začalo záležať na prostredí, v ktorom žijeme. Bratislavský central park, či nová športová a oddychová zóna na vode... Nikto ti nedá toľko, koľko ti ja sľúbim, hovorí sa v starom vtipe. Ďalšie aktuálne novinky až také vtipné nie sú. Plynárenská kauza, kvôli ktorej práve v parlamente prebieha (ne)odvolávanie premiéra, ľahký zárobok jednej česko-slovenskej finančnej skupiny na nákupe dlhopisov za peniaze nás všetkých, piate výročie krízy a iné.

Napriek tomu zamestnáva domáce i zahraničné médiá iná téma. Zaregistrovali ste už svoj odložený pokladničný bloček v Národnej bločkovej lotérii? Je vaša účtenka jednou zo 600 tisíc, ktoré boli zaregistrované v priebehu prvého jeden a pol dňa? Vláda po mesiacoch príprav spustila projekt, ktorý INESS kritizuje od počiatku. Nielen preto, že sa šibnutím čarovného prútika počas letných prázdnin zmenil komunikovaný motív lotérie – už ani tak nejde o zvýšený príjem štátnej kasy ako na začiatku, ale o edukačný moment – aby sa ľudia naučili pýtať si za tovary a služby bločky a takto spolu s daniarmi vyvíjali tlak na nepoctivých obchodníkov či poskytovateľov služieb. Upozorňujeme na to, že Ministerstvo financií nezverejnilo projektovanú finančnú bilanciu projektu. Bez vyčíslenia očakávaných nákladov a príjmov a zároveň metodológie na odlišenie nových spotrebiteľov žiadajúcich bločky len vďaka lotérii nebude po roku jednoduché vyhodnotiť, či je projekt efektívny alebo ide o plytvanie peniazmi daňových poplatníkov. Projekt vraj zaplatí Tipos zo svojich ziskov. Čo to však znamená? Zisk Tiposu ako štátnej firmy je príjmom štátneho rozpočtu. Nižší zisk znamená menší odvod do štátnej kasy.

Platí teda, že sú to peniaze nás všetkých.

INESS pred mesiacom predstavil svoj návrh na zavedenie odvodovej odpočítateľnej položky na nízke mzdy. Písali sme o ňom v minulom čísle Market Finesse. Vláda minulý týždeň predstavila svoj zámer na zavedenie odvodového úveru a odvodovej úľavy, od ktorých si sľubuje zvýšenie zamestnanosti. Prevedenie myšlienky do praxe je však rovnako dôležité ako idea samotná. V článku *Vládny zámer znižovania odvodov: dobrá myšlienka so zlým prevedením* sme sa pozreli na dopady, ktoré by takáto realizácia mohla priniesť.

Kríza sa dožíva 5 rokov. O tom, že začala skôr ako krachom finančného domu Lehman Brothers, píšeme v článku *Jedna veľká kríza*. Tým, ktorí postrehli, že krízové summity stratili na frekvencii, oznamujeme, že kríza zďaleka neskončila. To len Európska centrálna banka na čas upokojila finančné trhy. O tom, že len oddialila nevyhnutné reformy a predĺžila fiškálnu anarchiu v Európskej únii píšeme v článku *Anarchy in the EMU*. Na našej Facebookovskej stránke vám iste neušla infografika s 10 najnezmyslenejšími projektmi financovanými z eurofondov. V článku *Nešťastné eurofondy* sa dozvieme, čo všetko majú eurofondy na svedomí.

V čísle však máme aj dobré správy: vo štvrtok začína štvrtý ročník nášho vlajkového vzdelávacieho podujatia – Seminára rakúskej ekonómie. Dvaja zahraniční a šiesti domáci lektori opäť rozpútajú intelektuálne dobrodružstvo, na ktoré viac než 30 vybraných účastníkov tak skoro nezabudne.

Prajem vám príjemné čítanie,

Richard Ďurana

LOTRI

Juraj Karpíš

Česko - slovenská banka známej finančnej skupiny si v rámci programu dlhodobých úverov Európskej centrálnej banky (LTRO) z konca roku 2011 za 1 % úrok zobrala trojročný úver a nakúpila slovenské štátne dlhopisy údajne s 3 % úrokom.

Na úrokovom rozdieli a náraste trhovej hodnoty dlhopisov zarobila desiatky miliónov eur.

Keď ľuďom opakujem, ako štátne centrálné banky prerozdeľujú v spoločnosti bohatstvo smerom od chudobných k bohatým, ľudia zívajú. Ilustrácia tejto suchej teórie príkladom banky, ku ktorej majú Slováci emocionálne puto, prichádza preto vhod.

Začnime hádankou: kto nesie ekonomické náklady fajnového auta a pompéznej nehnuteľnosti, ktoré si z rozdeleného zisku kúpi šťastný majiteľ banky? Štandardná ekonomická odpoveď, že sa to zaplatí z hodnoty vygenerovanej vďaka usilovným a chytrým bankárom, ktorí presmerovali voľné úspory na ich najproduktívnejšie miesto, je tu na smiech. Veď žiadne úspory nikam necestovali, to iba štátna centrálna banka vytvorila nové peniaze a poskytla ich na pár rokov štátu na úhradu jeho výdavkov. Cez prostredníka, ktorého jedinú úlohu bola zjesť úrokový rozdiel. Rozdiel medzi úrokmi, ktoré štát za dlhopisy poslal banke a

banka zaplatila za úver ECB, zaplatíme my všetci. Cez dane, z ktorých sa dlhová služba platí a cez relatívny pokles kúpnej sily našich peňazí v tomto období. Zisk zo samotného rastu ceny dlhopisov zas zaplatia ich predchádzajúci majitelia, ktorí draho nakúpili a prilacno predali.

Takéto operácie prerozdeľujúce bohatstvo vraj pomáhajú ekonomike. Ako, to je pre mňa záhada. Sú ale ekonómovia, ktorí na celej operácii nevidia nič zlé. Veď pri kúpe dlhopisov banka niesla riziko spojené so štátnymi dlhopismi a odmenu si preto zaslúži. No takýto obchod by riskol asi každý, ja teda určite. Veď banka nakúpila dlhopisy štátu s výrazne nižším kreditným rizikom než má ona sama. Jej bankrot je určite pravdepodobnejší, ako bankrot Slovenska. A o tom, ako štáty garantujú prežitie lokálnych bánk vďaka čomu sú ich osudy i tak prepojené ako siamské dvojčatá, sa tu ani nebudem rozpisovať. Navyše ak banka nakupovala iba dlhopisy s termínom splatnosti do vypršania trojročnej doby úveru od ECB, neriskovala

ani pokles ich trhovej ceny, ktorý by mohol do operácie vniesť aspoň trochu napätia.

Lenže mne za 1 % na túto geniálnu investíciu nikto nechcel požičať. Diskusie o tom, ako rizikový je v skutočnosti slovenský dlhopis, iba odvádzať pozornosť od podstaty. Je to ako keby sme sa bavili, ako ťažko sa zlodej pri lúpeži narobil. „Veď si mohol pri úteku zlomiť nohu!“ To ale lup zaslúženým nespraví. Ak vám centrálna banka ako privilegovanému subjektu požičia za 1 % v čase, keď si táto banka nevie na trhu požičať rovnaké peniaze za menej než 4 %, ide o dotáciu. Bez

ohľadu na to, do čoho následne investujete. Ak by ste ich uložili na termínovanom účte v cyperskej banke alebo nakúpili za ne dlhopisy bankrotujúceho Grécka, boli by ste síce investičný idiot, ale dotovaný z verejných zdrojov.

LTRO zabralo, banky sme „zachránili“. Za bilión eur sme mnohým nesolventným gigantom predĺžili život. Síce vedľajší, no očakávaný a vítaný efekt poklesu úrokov na štátnych dlhopisoch, ktoré lokálne banky o dušu nakupovali, potešil deravé pokladnice členských štátov. Ani to ale nestačilo a samotné štáty musela nakoniec ECB zachraňovať o niečo neskôr ďalším programom - prísľubom neobmedzených nákupov samotných štátnych dlhopisov (OMT).

Na konci sa patrí podotknúť, že takto nezarábali iba mediálne známi žraloci, ale aj všetky ostatné, väčšie a serióznejšie tvárice sa banky v eurozóne. Nejde totiž o individuálne zlyhanie, ale systémovú chybu.

.týždeň, 17.8.2013

Euro tržieb na tri eurá nákladov

Martin Vlachynský

Ako dlho sa dá robiť biznis, v ktorom vám tri eurá nákladov vygenerujú jedno euro tržieb? Ak vás držia nad vodou daňoví poplatníci, tak aj donekonečna.

Presne tak vyzerá situácia na úseku osobnej železničnej prepravy. Podľa výročnej správy za rok 2012 ZSSK dosiahli v danom roku výnosy z prepravy osôb vo výške 111 880 000 euro, kým náklady dosiahli výšku 339 768 000 euro (vrátane odpisov).

Za dvanásť mesiacov bolo prepravených 43 445 000 pasažierov (viď klesajúci trend na prvom grafe), priemerný výnos bol teda necelých 2,6 euro, náklad 7,8 euro na pasažiera. Relevantnejší je údaj o osobokilometroch. ZSSK dosiahli výkon 2 413 490 000 osobokilometrov.

Za každý kilometer prejdený vlakom ste tak zaplatili 5 centov, no ZSSK to stálo 14 centov. To je pomerne závažné číslo. Porovnajme si ho s autom. Najlacnejšie naftové vozidlá francúzskej či rumunskej výroby začínajú na 10 000 eurách, majú spotrebu zhruba 5 litrov nafty (1,5e/l) na 100 kilometrov, vyžadujú si ročné náklady 500 euro a ich životnosť si pesimisticky stanovíme na 15 rokov a 300 000 kilometrov. V takom prípade náklad na kilometer dosahuje 13 centov – ak sa v ňom počas celej doby vozí len jedna osoba. Každá ďalšia osoba náklad na osobokilometer prudko znižuje.

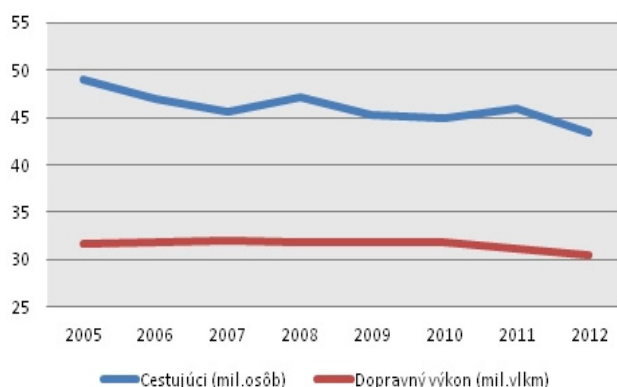
Rozdiel medzi nákladmi a výnosmi vykryva štátna dotácia vo výške zhruba 217 miliónov eur, ktorú ZSSK pravidelne dostávajú na základe Zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme. To nie je práve malá sumička – je to napríklad dvojnásobok toho,

čo vláda v roku 2012 vybrala od živnostníkov na dani z príjmu.

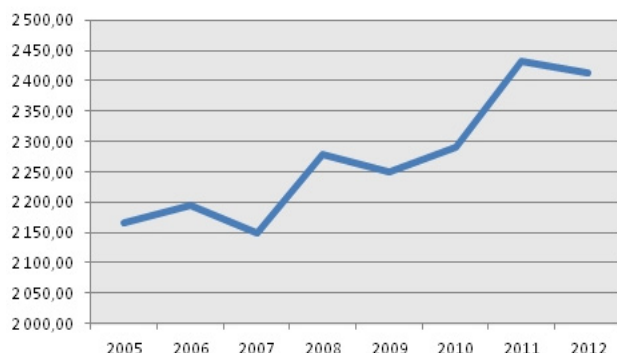
Chybu môžeme hľadať na viacerých frontoch. Osobné železnice sú vo väčšine sveta už desaťročia strátové, no ich mimoriadne silné vyjednávacie postavenie im zaručuje prežitie z verejných zdrojov. Osobná železnica má šancu zlepšiť svoje hospodárenie, len ak sa zameria na obsluhu silných prepravných prúdov, ktoré sa však v slovenských podmienkach hľadajú len ťažko. Naša železnica trpí premiou lokálnych tratí, kde poloprázdne vlaky vozia pár ľudí medzi dedinami (viď naša štúdia), ktorých by sa v niektorých prípadoch oplatilo viac vozíť taxíkmi.

Údaje od roku 2005 naznačujú posun smerom k väčšiemu počtu pasažierov vo vlaku. V roku 2005 cestovalo vo vlaku priemerne 68 osôb, v roku 2012 to bolo 79 osôb (kapacita jedného bežného vagóna je cca 80 ľudí). Predĺžila sa aj priemerná dĺžka trasy, keď každý pasažier absolvoval 44 kilometrovú trasu v roku 2005 a 56 kilometrovú v roku 2012. No v hospodárení sa to prakticky neprejavilo. V roku 2005 bola dotácia 4,5 miliardy Sk (ca. 112 miliónov euro podľa vtedajšieho kurzu, hoci asi nepokrývala všetky náklady), dnes

Počet cestujúcich a dopravný výkon

Prepravný výkon (mil.osobokm)

je to zhruba dvojnásobok.

Na obranu ZSSK treba dodať, že ich snaha o racionalizáciu tratí väčšinou tvrdo naráža na neochotu vlády podstúpiť akékoľvek marketingové riziko. Železničný trojlístok (ŽSR, ZSSK, CARGO) tak naďalej ostáva jednou z najväčších čiernych dier z portfólia štátnych podnikov.

iness.sk, 27.8.2013

Porovnanie

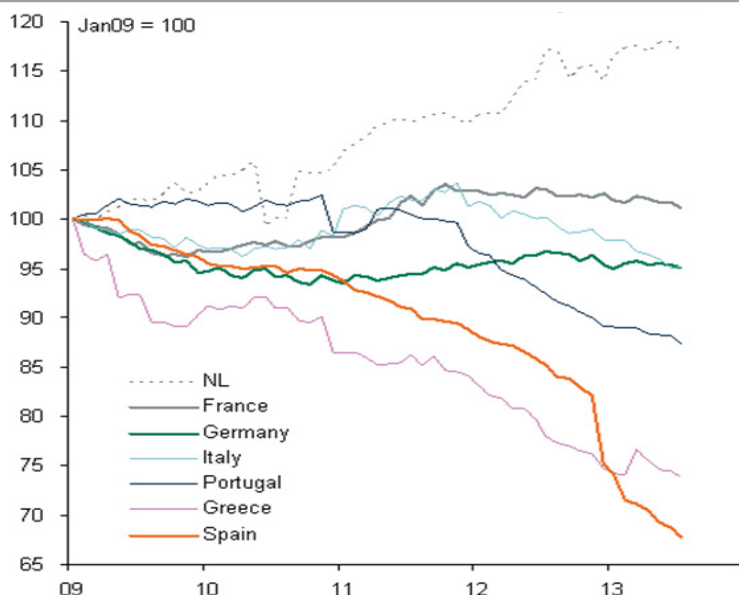
Kam idú nové eurá?

Cez úverové programy ECB, najmä cez biliónový program pôžičiek LTRO, natieklo do európskej ekonomiky obrovské množstvo nových eur.

No komerčné banky neúverujú súkromný sektor a novovytvorené eurá zachraňujú predovšetkým štáty a samotné banky.

Na grafe je znázornený vývoj úverov nefinančným inštitúciám v rôznych členských štátoch eurozóny. Ako vidieť, úvery nefinančným inštitúciám od roku 2009 s výnimkou Holandska stahujú. V prípade Španielska či Grécka prišlo dokonca k veľkým prepadom, keď úverovanie pokleslo až o tretinu.

Zdroj: ECB, Eurostat a Crédit Agricole CIB

Štátne stavebné plytvanie

Radovan Ďurana

Dôvody, kvôli ktorým považujeme vyplácanie prémie k stavebnému sporeniu za plytvanie, sme podrobne popísali v tejto štúdií. Predovšetkým je to zbytočný transfer, pri ktorom si väčšina sporiteľov zaplatí dane, a potom si ich vyberú vo forme prémie. Teda zdanlivo. Podľa štúdie IFP z roku 2011 zhltili poplatky 83% zo sumy prémie. Po tom, čo sporiteľne čiastočne znížili poplatky, tvoria poplatky (PSS) pri priemernej cieľovej sume takmer 50%. Najviac výhod z tohto transferu tak majú sporiteľne, ktoré ho sprostredkujú (čistý zisk PSS na úrovni 20%).

Bývalá vláda chcela znížiť premiu na 15 eur, čo by znamenalo 75% možnej úspory. Súčasná vláda by mohla návrh prebrať a ideálne znížiť na 0 eur, ale zatiaľ sa tejto téme poctivo vyhýba a úspory hľadá najmä účtovným čachrovaním s ropnými rezervami. To, že plošné zníženie je možné, dokazuje pokles vyplácanej prémie na Slovensku v minulosti,

či nedávne zníženie prémie v Česku.

Podľa odhadov poskytnutých Prvou stavebnou sporiteľňou denníku SME.sk, poberá štátnu stavebnú premiu na Slovensku 780 000 ľudí. Teda, aby sme boli presní, na toľko zmlúv je prémia vyplácaná. Pretože ak na-

príklad dobre zarábajúci rodič založí zmluvu o sporení aj svojim dvom deťom, štátnu premiu získava 3 krát. Stačí mu uložiť 3*577,3 eura v tomto roku na účet sporiteľne.

Ak by sa sporiteľom znížila prémia k stavebnému sporeniu na 0 eur už od budúceho roka, okamžite by sa dosiahla úspora viac ako 30 mil. eur. Bolo by to pravdepodobne menej, ako celkové výdavky na premiu cca 40 mil. eur, lebo k niektorým zmluvám bol pridelený medziúver (cca 12%) a je otázne, či by právnicki zastavenie výplaty prémie k úverom nepovažovali za porušenie pravidiel. Dodatočná úspora by teda nabiehala v priebehu ukončovania týchto úverov (resp. zmlúv o stavebnom sporení).

Aj tento príklad poukazuje na to, že šetriť sa ešte dá.

iness.sk, 16.8.2013

INESS Policy Notes

INESS Policy Note 1/2012 Dane ešte zvyšovať netreba (Čo chýba analýze Ódora a Horvátha) <http://goo.gl/EtbDf>

INESS Policy Note 2/2012 Reálny zmysel prísnejších STK uniká <http://goo.gl/S1FYj>

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ? <http://goo.gl/SQrls>

INESS Policy Note 4/2012 Ako znížovať výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy <http://goo.gl/1JMb9>

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť <http://goo.gl/lqRcY>

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly <http://goo.gl/j1bvH>

Ak bude štát menej podnikať, viac ušetri

Martin Vlachynský

Pri čoraz zúfalejšom hľadaní úspor v štátnom rozpočte ostáva takmer nedotknutá jedna veľká téma – štátne podniky.

Divoká privatizácia socialistických podnikov v 90. rokoch negatívne poznamenala obraz aktu privatizácie v očiach slovenských občanov minimálne na generáciu dopredu. Trpká príchuť z obdobia tvorby „domácej kapitálovej vrstvy“ by však nemala zastierať oči pred dôležitým faktom. Štát nie je podnikateľ a úspešne podnikať nevie, alebo lepšie povedané – nemá záujem. Pokiaľ nedostanú špeciálne privilégia (monopolné postavenie, nútené využívanie služieb občanmi...), bez dotácií veľká časť z nich z nich vyrába straty. Niekedy nestačia ani tie privilégia.

Dôvodov je viacero, čitateľ si ich môže vyhľadať v ekonomickej literatúre alebo odpozorovať v reálnom živote. Manažment vybraný politicky a nie na základe schopností, nasilu udržiavaná zamestnanosť, motivácia uspokojiť vládu, nie zákazníka.

Podnik produkuje straty znižuje svoju trhovú hodnotu a tým znižuje majetok štátu, ale ujedá aj kapitál v celej ekonomike. Vláda často kráť sanuje stratové firmy priamo z rozpočtu, alebo pomocou zvýhodnených pôžičiek, ktoré sa často po čase zmenia na nenávratné, čo zhoršuje fiškálnu situáciu. Skvelým príkladom je CARGO, za ktoré investori ešte v roku 2006 núkali pol miliardy

	2011	2012	2013	2014
CARGO	-0,3	-23,9	-24,9	-18,0
Slovenský vodohospodársky podnik	-18,6	-18,2	-11,0	-11,2
Letisko M. R. Štefánika	-3,7	-13,4	-12,8	-9,5
ZSSK	-15,8	-11,3	-10,7	-5,3
Hydromeliorácie	-6,8	-6,8	-7,1	-7,1
Nemocnica svätého Michala	-2,7	-3,4	-4,1	-2,4
Slovenská pošta	-9,1	-2,7	0,4	-0,8
Vojský opravárenský podnik Trenčín	-1,6	-1,7	0	0
Vojský opravárenský podnik Nováky	-2,3	-0,8	-0,5	-0,4

euro. Dnes je jeho trhovú hodnotu záporná a pravidelne ujedá prostriedky zo štátneho rozpočtu. Podobne za bratislavské a košické letisko investori ponúkali 230-280 miliónov eur a záväzok preinvestovať ďalších ca. 300 miliónov eur. Nakoniec sa sprivatizovalo len košické letisko a na Bratislavskom do prázdných hál „zainvestovali“ daňovníci.

Takýchto spoločností má štát viacero. Ich privatizácia by v lepšom prípade mohla priniesť dodatočné zdroje do rozpočtu, v tom horšom aspoň zastaví ich vysávanie štátneho rozpočtu. Výstrahou budiž Grécko, ktoré napriek rozsiahlemu privatizačnému programu má problém získať vôbec nejakých záujemcov o svoje podniky.

V tabuľke je prehľad finančných výsledkov

niektorých štátnych podnikov 2011-2014 v mil. euro (roky 2013 a 2014 sú odhad).

Tim Worstall z Adam Smith Institute veľmi pekne zhrnul problém s riadením štátnych podnikov: „Od vlády si vyžaduje veľké úsilie čokoľvek spraviť. Táto veľká námaha vyplýva z rezistentnosti systému – vyžaduje si veľkú námahu niečo rozbehnúť a veľkú námahu niečo rozbehnuté zastaviť. To je v kontraste s trhom. Áno, aj ten si vyžaduje veľkú námahu niečo rozbehnúť. Ale trhový systém obsahuje univerzálny vypínač: bankrot. Ak niečo nefunguje, nevyžaduje si veľkú námahu zastaviť to. Jednoducho sa tomu minú peniaze a zastaví sa to.“

iness.sk, 26.8.2013

Kreatívne štatistiky nielen na Slovensku

Ján Dinga

Ako môže nezamestnanosť na papieri klesať bez toho, aby skutočne klesala?

Po viacerých medzimesačných poklesoch o niekoľko stotín percentuálneho bodu vykázalo Ústredie práce pokles miery nezamestnanosti v júli o štvrt percenta. Miera evidovanej nezamestnanosti tak po dlhšej dobe klesla pod 14 %, na baťovských 13,99 %.

Nemusi to však nevyhnutne znamenať, že si nezamestnaní nachádzajú prácu. Eurostat už taký optimistický nie je. Miera nezamestnanosti na Slovensku podľa jeho údajov vzrástla medzi januárom a júnom z 14,3 % na 14,5 %. Podľa údajov Štatistického úradu (ŠÚ) navyše zamestnanosť(!) u nás už rok klesá.

Poslanec Beblavý upozornil, že za znížením miery nezamestnanosti môže byť účelová snaha očistiť evidenciu od ľudí, ktorí si privyrábajú malé sumy na dohody o vykonaní práce, čo zákon povoľuje, aj keď sú oficiálne nezamestnaní. Prekvapenie nad údajmi vyslovil aj šéf personálnej agentúry, keďže takýto skok by si mal vyžadovať zásadnú zmenu ekonomickej situácie, resp. legislatívy.

Jedna vec je preto skutočný počet ľudí, ktorí nie sú zaradení v pracovnom procese, druhá miera nezamestnanosti, ktorá sa vykazuje na základe metodických pravidiel. Slovensko zďaleka nie je jedinou európskou krajinou, v ktorej vznikajú otázky nad skutočnou a evidovanou mierou nezamestnanosti.

Vykazovanie nezamestnanosti v Írsku

Írsko je krajina s 4,6 mil. obyvateľmi, ktorej produktívnu populáciu podľa tamojšieho štatistického úradu tvorí 2,14 mil. ľudí. V oficiálnej evidencii je 292-tisíc uchádzačov o prácu, z čoho pramení oficiálna miera nezamestnanosti 13,6 %.

Írsky štatistický úrad ale zároveň pozná aj evidenciu Live Register, v ktorej sa nachádza 435-tisíc ľudí. Okrem tých v evidencii nezamestnaných (292-tisíc) tu úrad eviduje skupinu ľudí pracujúcich na čiastočný úväzok (do troch dní v týždni) v počte 88-tisíc a tiež pracovníkov s nárokom na prémie pre uchádzača o zamestnanie (jobseeker's allowance a jobseeker's benefit).

V Írsku sa teda nachádza vyše 50-tisíc ľudí, ktorí vykonávajú verejno-prospešné práce, resp. sú na nejakej forme štátnej podpory, pričom ale nie sú zahrnutí v oficiálnej evidencii nezamestnaných. Ak by sme túto skupinu k nezamestnaným prirátali, miera nezamestnanosti by vyskočila na 16,2 %.

Celkovo v Írsku pracuje skoro pol milióna ľudí na čiastočný úväzok, teda 25 % všetkých zamestnaných (na Slovensku je to podľa ŠÚ len 5 %). 156-tisíc z nich je klasifikovaných ako underemployed, čo znamená, že by preferovali prácu na plný úväzok.

Kratší úväzok okrem iného znamená aj menší príjem. Navyše, ak si napríklad architekt nájde prácu na skrátený pracovný pomer

ako čašníka v reštaurácii, nemožno považovať jeho problém s hľadaním práce za vyriešený.

Aj keď práca na čiastočný úväzok môže byť aj preferencia pracujúceho (napríklad matky na materskej), podľa írskych štatistík by 86 % nezamestnaných preferovalo full-time za-

mestnanie.

Ak by sme tento želaný pomer rozšírili na celú pracujúcu populáciu, môžeme sa domnievať, že vyše polovica z takmer pol milióna írskych part-timerov by v skutočnosti chcela pracovať na plný úväzok.

Írsko teda síce vykazuje 13,6 % nezamest-

nanosť, prácu ale v skutočnosti (či už ako nezamestnaní, part-time pracovník alebo pracovník na verejno-prospešných prácach) môže aktívne hľadať každý štvrtý Ír. Z tohto pohľadu je preto skutočná írská nezamestnanosť na úrovni 25 %.

iness.sk, 26.8.2013

Cena štátu

Štát v tomto roku plánuje vynaložiť na **podporu poľnohospodárov 711 miliónov eur**. V priemere tak každý pracujúci odvedie na daniach vyše 300 eur na podporu tohto sektora ekonomiky. Podľa Štatistického úradu pracovalo v minulom roku v poľnohospodárstve v priemere 62 600 ľudí s priemernou mzdou 637 eur. Štátna podpora poľnohospodárstva tak prevyšuje ročné mzdové náklady všetkých zamestnancov pracujúcich v tomto odvetví. Na podporu poľnohospodárov ide zo štátneho rozpočtu ročne viac ako na financovanie vzdelávania detí na zá-

kladných školách.

Väčšina výdavkov z týchto dotácií je finan-

covaná z prostriedkov EÚ, na ktoré sa však skladajú aj slovenské daňové poplatníci. Výdavky pozostávajú najmä z priamych platieb poľnohospodárom (390 mil. eur) a podpory rozvoja vidieka (283 mil. eur).

Účelom priamych platieb je podpora poľnohospodárskej produkcie podľa stanovených výrobných kvót. Pod rozvoj vidieka spadá modernizácia poľnohospodárskych, potravinárskych a lesníckych podnikov, zlepšovanie životného prostredia, či vytváranie pracovných príležitostí vo vidieckych oblastiach.

Výdavky štátu

Ministerstvo dopravy plánuje v tomto roku minúť na **bonifikáciu hypoték 31 miliónov eur**. Štátna bonifikácia je percento, o ktoré je dočasne znížená (resp. štátom zadotovaná) sadzba pri hypotekárnom úvere. Na Slovensku ju štát ponúka ľuďom do veku 35 rokov, ak ich priemerný mesačný príjem neprekračuje 1,3-násobok priemernej mzdy. Manželia majú na príspevok nárok v prípade, že ich spoločný príjem nepresiahol dvojnásobok tejto sumy. Nárok na dotovanú hypotéku tak má približne 80 % mladých zamestnancov.

Pre rok 2013 sa štátny príspevok poskytuje najviac do sumy 50 000 eur. Štát pri hypotekárnom úvere prispieva 5 rokov k zníženiu sadzby o 2 %, banka obvykle pridáva ďalšie 1 %. Znížená sadzba sa uplatňuje počas prvých piatich rokov splácania úveru.

Viceguvernér NBS však naznačil, že banky si časť bonifikácie nechávajú pre seba. Daňovní poplatníci tak nedotujú úvery len mladým rodinám, ale aj príjmy bánk. Keďže hraničný príjem nároku na dotáciu presahuje 1 000 eur, v praxi daňovní poplatníci (ktorých mediánová mzda bola v minulom roku 703 eur)

prispievajú na splátku hypotéky aj ľuďom s nadštandardnými príjmami. Príspevok teda nemožno označiť ani za solidárny. Je tiež na zvážení, či je nevyhnutné, aby štát podporoval osobné vlastníctvo nehnuteľností, ktorého podiel na celkovom bývaní na Slovensku patrí medzi najvyššie v EÚ.

Podpora bývania si nevyžaduje podporu vlastníctva nehnuteľnosti. Zatiaľ čo až 90 % slovenských domácností vlastní nehnuteľnosť, v ktorej býva, v bohatšom Nemecku je to necelých 50 %.

Nešťastné eurofondy

Martin Vlachynský

Prílev eurofondov nie je výhra. Príliš často to končí mrhaním vzácnych zdrojov.

„Kto sa dnes chce ťahať s Európskou úniou, keď potrebujeme eurofondy?“ Premiérov výrok z doby krátko po posledných voľbách dokonale ilustruje vzťah väčšiny ľudí k eurofondom. Zachraňovanie Grécka, bruselská byrokracia, či ničnerobiaci europoslanci s kozmickými platmi dvíhajú tlak všetkým, no v prípade eurofondov sa kritizujú len dve veci – nízke čerpanie a korupcia. No pri pozornejšom zamyslení dostáva prospešnosť samotného konceptu eurofondov výrazné trhliny.

Toto je jeden z momentov, kde na ekonomické myslenie nestačí sedliacky rozum, ten užitočný, ale nie univerzálny nástroj analýzy. Pred nami leží kopa peňazí, stačí sa po ňu s príslušným projektom v ruke načiahnúť, to predsa nemôže byť nič zlé?

Pyrenejské šialenstvo

Časť eurofondov v Európe padne na očivid-

ne nezmyselné projekty, ktoré prešli vďaka nekompetencii, či priamo korupcii. Nebude to zanedbateľná suma, len v Taliansku registruje Európsky úrad pre boj proti podvodu za posledných 10 rokov 4 421 podozrivých prípadov nakladania s európskymi peniazmi. Ale to je chyba v systéme, nie systému.

Na poznávací zájazd za zásadnými chybami modelu eurofondov je najlepšie vybrať sa na pyrenejský polostrov. Vaša cesta takmer určite povedie aj po jednej z miestnych diaľnic. Španielsko so 46 miliónmi obyvateľov má najrozsiahlejšiu diaľničnú sieť v Európe a tretiu (podľa niektorých hodnotení až piatu) najrozsiahlejšiu sieť na svete. Podobne Portugalsko má o 60% väčšiu dĺžku diaľnic na obyvateľa ako Nemecko, o 100% viac ako priemer EÚ a o 300% viac ako Británia. Nie je výnimkou, že v tejto malej krajine ležia v dlhých úsekoch paralelne vedľa seba dve diaľnice. Nejde len o diaľnice. Španielsko má najviac komerčných letísk v Európe a po

Číne druhú najdlhšiu sieť rýchlostných tratí na svete, dlhú takmer ako nemecká a francúzska sieť dokopy.

Tento infraštruktúrny boom prišiel so vstupom oboch krajín do Únie v roku 1986. Portugalsko odvtedy svoju diaľničnú sieť zdesaťnásobilo keď z 300 kilometrov vzniklo 3000 kilometrov diaľnic (o niečo menšia ČR má 750 km). Španielsko len v prvom desaťročí tohto storočia postavilo 5200 nových kilometrov diaľnic. Nič nie je zadarmo, tobôž nie diaľnice. V Portugalsku zhruba štvrtina štruktúrnych fondov, teda asi 24 miliárd eur, išla na výstavbu ciest. Spoluúčasť stála Lisabon 21,5 miliardy eur. Štvorčlenná portugalská rodina tak za posledných 27 rokov zaplatila za tento stimul hospodárskeho rastu (rozumej luxus) 40 000 eur.

Po šiestich rokoch čoraz intenzívnejšej ekonomickej krízy obe krajiny zisťujú, že prestreli nielen v realitách, ale aj v infraštruktúre. Existujú tam nielen mestá duchov, ale aj letiská či cesty duchov. . Predpokladaný ob-

jem premávky sa s krízou prepadol, alebo lepšie povedané – nikdy neprišiel. V okolí Madridu sa premávka prepada o takmer 20%. V Portugalsku v prvých troch mesiacoch tohto roka medziročne prepadol počet zápch o dve tretiny. Zo 48 komerčných letísk, vybudovaných v Španielsku za posledných 20 rokov, len 11 dokáže vytvárať zisk. Legendou sa stalo letisko regionálneho pol miliónového mesta Castellon, ktoré malo podľa predpovedí obslúžiť 2 milióny pasažierov ročne. Letisko bolo dokončené, vrátane 24-metrovej bronzovej sochy regionálneho politika za 300 000 eur. Na letisku nakoniec nepristálo ani jediné lietadlo. Soche medzitým zloději kovov odpílili ruku.

Časť diaľnic v Portugalsku aj Španielsku bola postavená cez PPP projekty podobne ako naša R1. Napriek výrazným štátnym dotáciám (neraz aj cez 50% nákladov) sa čoraz viac prevádzkujúcich spoločností dostáva do vážnych finančných problémov vďaka padajúcim príjmom z mýtného. To napríklad v Portugalsku po zvýšení dosahuje neraz cez 20 eur na 300 km úsekoch, čo motivuje vodičov využívať okresné cesty, alebo neplatené štátne diaľnice. Ako sa vyjadril Jacobo Diaz Pineda, šéf asociácie združujúcej prevádzkovateľov diaľnic: „Mali sme veľa zdrojov z fondov EÚ a vytvorili veľmi krátky a rýchly rast bez premýšľania nad tým, čo sa stane, keď sa kohútiky zatvoria. Teraz si nemôžeme dovoliť ani udržiavať to, čo sme postavili.“

Zle alokovaný kapitál

Ako sa mohli krajiny pustiť do projektov, ktoré dnes už na prvý pohľad vyvolávajú kľopkanie na čelo aj u žiakov základnej školy? Presne z toho dôvodu, ktorý je spomenutý na začiatku. Stačilo sa natihať po voľnej kope peňazí. Konkrétne po dvoch kopách. Jednou kopu boli superlacné peniaze, ktoré s vidinou vstupu do eurozóny (a nemeckej peňaženky, ručiacej za všetko) začali plynúť do krajín, dovtedy vnímaných ako rizikových. To umožnilo nafúknuť bubliny v nehnuteľnostiach, či verejných výdavkoch. Tou druhou kopu boli štrukturálne fondy, ktoré

umožnili nafúknuť najmä verejné výdavky. Spoluúčasť sa zaplatila z tej prvej kopy.

Pri eurofondoch je cieľ minúť, nie premýšľať. Dobrý projekt je ten, ktorý prejde byrokratickou mašinou a na konci dostane zelenú pečiatku, to je jediné podstatné kritérium kvality. No každá krajina má v určitom časovom bode dané množstvo kapitálu a pracovnej sily. Úsilie sa sústredí na projekty, ktoré spadajú pod nejaký európsky program (ideo-

lógiu) a na ktorých sa dajú vyčlenené peniaze dostatočne rýchlo minúť. Cesty sú z tohto pohľadu ideálne. Ich „užitočnosť“ sa dá vždy obhájiť (veď cesta predsa nemôže byť zlá) a peniaze sa na ne dajú minúť len taký fukot.

V niektorých prípadoch sa postavajú absolútne nezmysly, ako prázdne španielske letiská, či rozhľadne bez výhľadu. V iných prípadoch vzniknú projekty, ktoré majú istú pridanú hodnotu, no na rebríčku urgentnosti sotva obsadia popredné miesta. Stačí si spomenúť na nejedno euro-námestie v mestečkách našich regiónov s 25% nezamestnanosťou. Euro projekty tak vytlačujú užitočnejšie súkromné, ale aj verejné investície.

Kopa peňazí s názvom eurofondy spôsobí, že niekto bude skutočne bohatší. No budú to najmä tí, ktorým sa podarí ku peniazom dostať – poradenské firmy, schvaľujúci úradníci a firmy realizujúce projekty. Ostatným ostane naopak menej. Na Euro-projekt za 2 eurá musíme dať z vlastných 90 centov na národný rozpočet za každé euro, ktoré príde

z EÚ. K spoluúčasti musíme totiž pripočítat sumu, ktorú zasielame ako príspevok priamo do komunitného rozpočtu. Ak uveríme anekdotickým zmienkam o predraženosti euro-projektov o desiatky (pri menších projektoch údajne až o stovky) percent, zrazu na projekt dáme s eurofondami z vlastného vrecka viac, ako by sme dali bez nich. A to nevravíme o armáde úradníkov, ktorí miesto produktívnej činnosti spotrebúvajú ďalšie zdroje a zvyšujú tak náklady. Nezaбудnime ani na to, že z vášho nového čínskeho telefónu a pakistanského trička ste poslali ďalších pár euro do Bruselu ako clo. Na ďalší článok je téma, koľko nás ročne stojí dosahovanie cieľov, vyžádaných Bruslom. Napríklad nútený podiel vysokoškóľákov na celkovom obyvateľstve.

Jednou z podmienok čerpania brusselských eurofondov je, že tieto zdroje nemajú nahrádzať národné výdavky. Tak to, čo štát míňal pred tým, míňa rovnako aj naďalej (okrem kapitálových výdavkov), navyše sa k tomu pridali dodatočné výdavky na príspevky a spolufinancovanie

Cieľ nespĺnený

Jedným z proklamovaných cieľov fondov je konvergencia, teda ekonomické zblíženie v EÚ. Od roku 1989 sa prerozdelenie cez regionálnu a kohéznú politiku 818 miliárd euro. Podľa analýzy Konzervatívneho inštitútu sa v období 1990-2011 celkové rozdiely medzi regiónmi NUTS II merané ako regionálna nezamestnanosť prehĺbili o 4 percentuálne body. Napríklad obrovský príliv financií z Bruselu na autonómny portugalský ostrov Madeira nevedel k lepšiemu hospodárstvu, práve naopak, dnes má ostrov s 250 000 obyvateľmi dlh 6 miliárd euro. Problém s umiestňovaním eurofondov je celoeurópsky. Nie tak dávno prebehla médiami správa, že eurofondy použil Facebook, aby vybudoval serverovne vo Švédsku. Pokiaľ firma s ročným obratom päť miliárd dolárov môže legálne využiť európske zdroje, aby realizovala svoju súkromnú investíciu v jednom z najbohatších štátov Európy, je jasné, že tadiaľto cesta nevedie.

Eurofondy sú skvelý marketingový pomocník na budovanie popularity Bruselu a miestnych politikov. Nie nadarmo prezident Madeiry Alberto Joao Jardim podľa miestneho denníka prestrihával až 450 pások ročne, čo mu pomohlo prežiť vo funkcii nepretržite 35 rokov. Zároveň slúžia ako nátlakový nástroj. Stačí si spomenúť na výroky predsedu európskeho parlamentu Martina Schulza, ktorý Slovensku pri rozhodovaní o eurovale nezabudol vytknúť, aké je nevdáčné. To, že Slovensko zagarantovalo na záchranu eura štyrikrát viac, ako je naša čistá pozícia za sedem rokov, nespomenul.

Postupne sa vytvára dojem, že bez eurofondov ekonomická existencia krajiny snáď

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

ani nie je možná. V slovenskom štátnom rozpočte len štvrtina kapitálových výdavkov nesúvisí s eurofondami. Čoraz viac firiem nebojuje o zákazníkov kvalitnejším a lacnejším produktom, ale bojuje o kus z lákavého európskeho koláča. Nemožno im to vyčítať, ťažko sa presadiť na trhu, kde konkurent príde a vďaka verejným peniazom vás sfúkne ako púpavu. No ak sa cieľom snaženia stane uspokojovanie byrokracie a nie zákazníkov, ekonomická situácia sa bude zhoršovať.

Nepomôže ani to, že časť peňazí ide aj na prínosné projekty. INESS nedávno analyzoval výdavky z eurofondov na rekonštrukciu domovov sociálnych služieb. Ľudia odkázaní na pomoc iných sú iste šľachetným cieľom. No zo 183 euromiliónov sa 90% premenilo na polystyrén a plastové okná. Za eurofondy sa jednoducho zateplilo, pretože to je

najrýchlejší a najjednoduchší spôsob, ako peniaze minúť. Pritom návratnosť niektorých zateplení presahuje 80 rokov. Vyhodnocovali sa len kritéria kvality z pohľadu zariadení, nie kritéria kvality života ich klientov. Nie že by to starčekom a mentálne postihnutým uškodilo, v teplejších zariadeniach bez prefukujúcich okien im bude o niečo lepšie. No ak by bola peňazí hoc len polovica, ale použila sa na projekty zamerané na zvyšovanie kvality života (napríklad na deinštitucionalizáciu), efekt by bol podstatne výraznejší. Nevhodné riešenie tohto problému je ešte okorenené bruselskou podmienkou, že projekty musia bežať minimálne 5 rokov. A tak mnohí zamestnanci, ktorí mohli rozvíjať sociálne služby tam, kde ich ľudia potrebujú, ich budú musieť poskytovať v zateplených kaštieloch na okrajoch miest. Alebo peniaze na

zvyšovanie zamestnanosti. Ideálne by bolo získané zdroje použiť na zníženie daňovo-odvodového zaťaženia pracovnej sily. No to sa nesmie, takže stovky miliónov použijeme na umelé vytváranie neproduktívnych miest, ktoré zaniknú v okamihu ako Brusel priškrtí kohútik.

Zvyšujúci sa prílev eurofondov nie je pre Slovensko požehnaním, ale skôr rizikom. A nielen kvôli vysokej miere vynútenej lojality naprieč tisíckami obcí, škôl či podnikov. Motivácia čo najrýchlejšie a najjednoduchšie minúť vzácne zdroje sa bude len zvyšovať. Brusel sa síce bude snažiť uplatňovať prísnejšie kritéria na podmienky čerpania, ale tie majú jasný limit. Aj v záujme Bruselu je totiž maximálne čerpanie fondov.

.týždeň, 15.9.2013

Plytvanie

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny dalo v roku 2008 skrátiť a predabovať 40 českých dokumentov o profesiách v prepočte za takmer **250-tisíc eur**, z väčšej časti financovaných z Európskeho sociálneho fondu. Česká firma Petr Adam ASS, ktorá zákazku získala, mala 25 až 40 minútové videá skrátiť na 12 minút. Okrem dabingu zákazka obsahovala aj povinnosť distribuovať produkt na DVD do pobočiek úradu práce.

Ako upozornili odborníci z audiovizuálnej oblasti, za dohodnutú sumu je možné v slovenských podmienkach natočiť celovečerný film. Vráťane dabingu a distribúcie by dnes trhová cena takejto zákazky nepresiahla 10-tisíc eur. Daňoví poplatníci tak zaplatili za štátom objednaný produkt s otáznou prídavnou hodnotou mnohonásobne viac.

Zhoršenie aj bez indexu

Ján Dinga

Svetové ekonomické fórum (WEF) zverejnilo pravidelný index globálnej konkurencieschopnosti (GCI), ktorý vzbudil na Slovensku značný rozruch.

Vyplyva z neho, že Slovensko sa medziročne prepadlo o 7 priečok na 78. miesto spomedzi 148 krajín. Z európskych krajín zaznamenalo horšie umiestnenie v rebríčku investorskej atraktivity len Grécko.

Premiér Fico už stihol promptne zareagovať a spochybniť dôveryhodnosť indexu, keďže za Slovensko dáta poskytuje Podnikateľská aliancia Slovenska. PAS však index zostavuje na základe prieskumu medzi 250 veľkými a 250 malými podnikmi náhodne vybraných podľa metodiky WEF.

Premiér síce môže spochybniť metodiku, nič to však nemení na tom, že podnikateľské prostredie sa na Slovensku za posledný rok skutočne významne zhoršilo. Spomeňme zavedenie najvyššej sadzby dane z príjmu právnických osôb vo východnej Európe, zavedenie druhej vyššej sadzby dane z príjmu pre vysokopríjmových zamestnancov, zvýšenie vymeriavacích základov pre odvody predražujúcich cenu práce, obmedzenie paušálnych výdavkov pre živnostníkov, vyššie odvody z dividend, rigidnejší Zákoník práce...

Vládne zvyšovanie daní si priamo či nepriamo našlo každého podnikateľa a zamestnanca na Slovensku. To je skutočný problém

dokaličeného podnikateľského prostredia, GCI index je toho len odrazom. Vyššie dane pritom smerovali na plákanie rozpočtových dier, ktoré sú plné neefektívnych vládnych výdavkov financovaných na dlh. Pridaná hodnota vyšších daní je preto pre podnikateľov nulová. Neboli nevyhnutné, vyplývajú len z neschopnosti a neochoty vlády šetriť vo vlastných výdavkoch.

Premiér má pravdu v tom, že samotné umiestnenie v rebríčku nie je až také dôležité. Dôležitejšie sú konkrétne dôsledky legislatívnych zmien na podnikanie na Slovensku. A tie sú pre vládu ďaleko horšou vizitkou ako GCI index.

iness.sk, 5.9.2013

Jedna veľká kríza

Martin Vlachynský

Kedy začala súčasná kríza? Najvýraznejším míľnikom bol krach Lehman Brothers v roku 2008 (či pár mesiacov pred tým Bear Stearns), ale ak za začiatok určíme krach banky Northern Rock v roku 2007, nespravíme žiadnu chybu. Niektorí by dokonca mohli tvrdiť, že je súčasná kríza je len pokračovaním Dot-com bubliny z roku 2000.

Bez ohľadu na jej začiatok, zažívame jednu

veľkú krízu, ktorú nemá veľký význam deliť na finančnú a dlhovú krízu. Problémy finančného a verejného sektora sú len dvoma prepojenými prejavmi tej istej choroby. Už v lete 2007, teda v čase, keď Bear Stearns ešte len odkrýval ťažké straty a Lehman Brothers mala rok života, hasila ECB rozsiahly požiar v európskych bankách. Na náказu zo zámožia sa dobre vyhovára, no európsky bankový systém je zhruba trikrát väčší ako americký

a svojich problémov má viac ako dosť aj bez Američanov.

Banky a verejný sektor sú v systéme centrálneho bankovníctva tesne prepojené. Štát im pomocou centrálnej banky umožňuje fungovať, banky na oplátku nakupujú štátny dlh, ktorý politici naprieč kontinentmi používajú na pravidelnú predvolebnú mágiu. Vo vyspelom svete existovali a dodnes existujú dve bubliny. Jedna je bublina na aktívach, ako sú reality a akcie. Vznikli potom, čo investori usilovne investovali peniaze, ktorými ich po prasknutí Dot-com bubliny zahŕňali centrálne banky. V Európe bola ich aktivita zosilnená vznikom eurozóny. Do ešte včera rizikových štátov ako Grécko či Španielsko sa začali hrnúť peniaze investorov, ktorí cítili poistku v podobe zdánlivo bezodnej nemeckej truhlice, garantujúcej euro.

Tento prílev zdrojov sa prejavil ako výrazný ekonomický rast. Stavali sa domy, hotely, infraštruktúra, státisíce ľudí našlo prácu a firmy mali zisky. To spustilo druhú bublinu – bublinu vo verejných výdavkoch. Do štátnych pokladníc sa hrnuli daňové príjmy a politici mohli rozdávať naľavo aj napravo.

Zďaleka nie všetci investori boli hlúpy, no bol to vlak, z ktorého sa nedá vystúpiť. Ak letí trh hore, buď sa zúčastníte, alebo môžete svoj biznis zavrieť. Tak sa postavili domy, v ktorých nemal kto bývať, letiská, z ktorých nikdy nevzlietlo lietadlo, štadióny, ktoré poslúžili na zopár týždňov olympiády.

Keď sa to začalo rúcať, ako prvé začali mať problém banky. Aktíva, ktoré držali prudko strácali hodnotu. Jednotlivé vlády aplikovali prvú pomoc zo štátnych pokladníc, zapojila sa aj ECB. No to problém nevyriešilo, len prenieslo časť strát na daňovníkov. S príduseným finančným systémom sa naplno prejavila aj druhá bublina – tá vo verejných financiách. Firmy začali obmedzovať produkciu, či priamo krachovať, zisky prudko poklesli a s tým aj daňové a odvodové príjmy jednotlivých štátov. Medzi rokmi 2008-2009 sa v EÚ27 prepadli príjmy o zhruba 6 %, v Grécku či Španielsku to bolo o dva-tri percentuálne body viac.

Žiadna tragédia, verejné príjmy sa vrátili zhruba na úroveň, na akej by boli bez predchádzajúcej existencie bubliny. Naopak tragédiou bolo, že politici v celej Európe nedokázali reflektovať tento stav adekvátnym

znížením výdavkov. Napriek všetkým rečiam o šetrení, v Európe každý jeden krízový rok verejné výdavky rástli, okrem roku 2011 keď boli na rovnakej úrovni ako v roku 2010.

Po rokoch boja proti kríze sme tak ostali s obrovskými roztvorenými nožnicami medzi verejnými výdavkami a príjmami. Pridusené ekonomiky sú ako zdochynajúca kobyľa bičovaná novými daňami, ktoré prinášajú minimálne výsledky. Naopak, s rastúcou nezamestnanosťou a štátnymi dlhmi pôjde z nich vyžmýkať menej a menej. V pozadí čakajú európske zombie banky, ktorým dáva ECB neprestajné umelé dýchanie.

Tento stav sme už takmer akceptovali ako nový štandard, niečo, čo je normálne. Za rohom nemusí nevyhnutne čakať apokalypsa. No ani vyhliadka dekády či dvoch minimálnych rastov, permanentne vysokej nezamestnanosti a znižujúcej sa osobnej slobody nie je lákavá. Ak neakceptujeme aj tie bolestivé riešenia, ktoré nás z nej vyvedú, budeme si pád Lehman Brothers pripomínať ešte roky ako začiatok éry strateného času.

HNonline, 10.9.2013

Poľská rošáda

Juraj Karpiš

Mnohými ekonómami pozitívne vnímané zavedenie dlhovej brzdy, ktorej úlohou je zovrieť politických bláznov do fiškálnej kazajky, môže mať nečakané vedľajšie efekty.

V prípade politikov totiž ide o naozaj mocného pacienta, ktorý má k dispozícii množstvo spôsobov, ako z obmedzení spraviť obyčajnú formalitu. Aj v Poľsku reformovali a tak majú súkromný druhý pilier povinného dôchodkového sporenia, kde si občania môžu sporiť na „vlastných“ účtoch mimo priebežnej schémy. Úvodzovky sú na mieste, keďže práve na týchto účtoch dôjde k novodobému fiškálnemu zázraku, ktorý zabráni formálne-mu prekročeniu dlhového limitu.

Poľské štátne dlhopisy, ktoré držia sporiteľia v druhom pilieri, jednoducho zaniknú.

Prestanú existovať. Sporiteľom tak z účtov zmizne viac než polovica ich majetku. Na miesto toho dostanú príslub „garantovaného“ štátneho dôchodku. V sporení v druhom pilieri majú možnosť ďalej pokračovať alebo sa môžu úplne vrátiť do štátneho priebežného piliera. Tento trik, cynik by povedal vyvlastnenie, zníži dnešný štátny dlh o prislúchajúcu hodnotu dlhopisov a zníži súčasnú potrebu dotovania priebežného systému. Samozrejme, na úkor rastu dlhu v budúcnosti. Znížený dlh umožní pokračovať v deficitoch, aby mohli politici investovať peniaze daňových poplatníkov „do rastu“, čo je ich najobľúbenejšia činnosť.

Volania z minulého roku po povinných investíciách slovenských DSSiek do štátnych

dlhopisov (napríklad diaľničných) tak získali novú príchuť. Iba hlupák by neinvestoval do bezpečných domácich dlhopisov. Do vlasti.

Od roku 2008 narástli slovenské verejné príjmy o 16 %, kým štátny dlh o 120 %. Na splatenie dnešného dlhu by štát pri súčasnom výbere daní, odvodov a dividend pri nulových verejných výdavkoch potreboval 22 mesiacov, v roku 2008 stačilo 11. Vysoká nezamestnanosť a biedny stav európskej ekonomiky naznačujú, že žolík v podobe rýchleho rastu nehrozí. Otázka teda nezní, ale kde a koľko nám politici v nasledujúcich rokoch zoberú. 5,5 miliárd eur ležiacich na účtoch v druhom pilieri je stále neodolateľným lákadlom.

Sme, 8.9.2013

Posledný vyhráva

Martin Vlachynský

Fotovoltika stála daňovníkov a spotrebiteľov (nielen) v západných krajinách slušné peniaze, bojujúc s nejasným nepriateľom. Podľa súčasných odhadov však elektrina vyrobená vo fotovoltaických elektrárnach dosiahne v roku 2020 tzv. grid parity, teda bude konkurencieschopná v porovnaní s ostatnými zdrojmi a nebude si vyžadovať dotácie. Mohutné verejné investície akcelerovali vývoj a panely sú čoraz lacnejšie a výkonnejšie.

Čo by malo byť logickým krokom dobrého hospodára? Čakať čo najdlhšie. Posunutie investícií znamená, že spotrebiteľ (ktorý v

slovenských reáliách platí investície do obnoviteľných zdrojov energie - OZE) dostane za menej peňazí viac muziky. Ak by Slovensko spustilo investície do fotovoltiky o niekoľko rokov neskôr, výsledky (teda podiel OZE na zdrojoch energií) by boli rovnaké a

ušetřili by sa stovky miliónov eur.

Nie je to sebecké? Ani v najmenšom. Naopak, sebecké je centrálne vytvoriť záväzný cieľ a ten aplikovať na každého člena bez ohľadu na jeho reálnu situáciu. Sebecké je prikázať, že obmedzené zdroje sa majú využiť takto a nie inak. Nemohli byť na Slovensku zdroje minúté na výstavbu vtedy ešte drahých OZE použité spotrebiteľmi napríklad na obnovu automobilového parku? Alebo podnikateľmi na energetické zefektívnenie ich prevádzok?

iness.sk, 11.9.2013

Vláda schválila

Návrh na udelenie súhlasu so začatím obstarávania stavby „Rekonštrukcia Ústavu na výkon väzby Bratislava“ (14.8.2013) - Realizáciou investičnej akcie sa vytvoria vyhovujúce prevádzkovo-technické, dispozičné a bezpečnostné podmienky na zabezpečenie bezkolízneho chodu celého ústavu. Na krytie aktualizácie projektovej dokumentácie a zhotovenie diela sa predpokladajú finančné prostriedky v predpokladanej výške **19 963 511 eur**.

Správa o havarijných svahových deformáciách a o nevyhnutnosti eliminácie hrozieb na životy a majetok obyvateľov (14.8.2013) - Riešenie prioritných havarijných zosuvov, ktoré neodkladne vyžadujú realizáciu prieskumu, sanácie a monitoringu predstavuje finančné prostriedky vo výške **5 640 000 eur**.

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) (14.8.2013) - Návrhy na úpravu najvyššieho počtu žiakov v triedach a na doplnenie nového ustanovenia o najnižšom počte žiakov v triedach môžu mať pozitívny vplyv na rozpočet verejnej správy, a môžu mať negatívny vplyv na zamestnanosť. Po odpočítaní predpokladaných nákladov na dopravné žiakov zrušených škôl a tried sa predpokladá úspora vo výške **2 131 226,32 eur**.

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde (14.8.2013) - Cieľom je zavedenie nového systému podpory audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike a podpora filmových projektov. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške **400 000 eur** a v roku 2016 vo výške **800 000 eur**.

Návrh Organizačno-technického zabezpečenia volieb do orgánov samosprávnych krajov v roku 2013 (14.8.2013) - Celkové výdavky na zabezpečenie prípravy a vykonanie volieb do orgánov samosprávnych krajov pre rok 2013 budú vo výške **9 969 964 eur**.

Návrh zákona o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov - nové znenie (14.8.2013) - Navrhuje sa, aby výška dávky v hmotnej núdzi bola závislá od aktivity plnoletého práceschopného člena domácnosti, a to účasťou na menších obecných službách alebo na dobrovoľníckej činnosti. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2014 vo výške **281 011 194 eur**, v roku 2015 vo výške **279 028 653 eur** a v roku 2016 vo výške **276 792 307 eur**.

Zabezpečenie prípravy a účasti reprezentantov SR na XXII. zimných olympijských hrách a XI. zimných paralympijských hrách v Soči 2014 (21.8.2013) - Celkové predpokladané výdavky spojené s účasťou reprezentantov SR predstavujú čiastku v celkovej výške **1 366 500 eur**. Požadované finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu prostredníctvom kapitoly ministerstva predstavujú čiastku **980 000 eur**.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre GEVORKYAN, s.r.o., (28.8.2013) - Celková hodnota poskytnutej investičnej pomoci formou úľavy na dani z príjmu právnických osôb neprekročí v nominálnej výške

1 514 000 eur. Požadovaná investičná pomoc na 1 zamestnanca vychádza **34 409 eur**. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške **161 811 eur**, v roku 2014 vo výške **211 216 eur**, v roku 2015 vo výške **285 355 eur** a v roku 2016 vo výške **441 226 eur**.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre Miba Sinter Slovakia s.r.o. (28.8.2013) - Celková hodnota poskytnutej investičnej pomoci formou úľavy na dani z príjmu právnických osôb neprekročí v nominálnej výške **3 600 000 eur**. Požadovaná investičná pomoc na 1 zamestnanca vychádza **30 000 eur**. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške **2 643 486 eur**, v roku 2014 vo výške **1 728 819 eur**, v roku 2015 vo výške **1 981**

819 eur a v roku 2016 vo výške **3 887 819 eur**.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre Johnson Controls Innotec Technologies, s.r.o., (28.8.2013) - Celková hodnota poskytnutej investičnej pomoci formou úľavy na dani z príjmu a dotácie na obstaranie majetku neprekročí **4 100 000 eur**. Požadovaná investičná pomoc na 1 zamestnanca vychádza **32 800 eur**. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške **451 388 eur**, v roku 2014 vo výške **1 558 632 eur**, v roku 2015 vo výške **2 093 272 eur** a v roku 2016 vo výške **2 272 772 eur**.

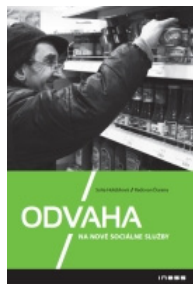
Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre Dometic Slovakia s. r. o., (28.8.2013) - Celková hodnota poskytnutej investičnej pomoci formou úľavy na dani z príjmu a dotácie na obstaranie majetku neprekročí **3 004 414 eur**. Požadovaná investičná pomoc na 1 zamestnanca vychádza **9 216 eur**. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške **1 617 821 eur**, v roku 2014 vo výške **1 834 539 eur**, v roku 2015 vo výške **2 862 345 eur** a v roku 2016 vo výške **2 964 233 eur**.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre MICHATEK, k. s., (28.8.2013) - Celková hodnota poskytnutej investičnej pomoci formou úľavy na dani z príjmu, príspevku na vytvorenie prac. miesta a dotácie na obstaranie majetku bude vo výške **2 850 000 eur**. Požadovaná investičná pomoc na 1 zamestnanca vychádza **35 625 eur**. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške **367 467 eur**, v roku 2014 vo výške **290 763 eur**, v roku 2015 vo výške **513 496 eur** a v roku 2016 vo výške **510 429 eur**.

INESS Publikácie

Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti. Cieľom zvyšovania minimálnej mzdy je znižovanie chudoby a zvyšovanie sociálneho štandardu pracujúcich. INESS pri tejto príležitosti vypracoval publikáciu Minimálna mzda – účinný nástroj zvyšovania nezamestnanosti, ktorá sa zaoberá závermi dlhodobého výskumu vplyvu minimálnej mzdy na trh práce, rovnako ako analýzou slovenských dát.

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunít je nielen hodnotnejšia z pohľadu prijímateľov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti v období 2007-2011 s podtitulom Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunít pretrvávajú. Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

Anarchy in the EMU

Juraj Karpiš

Stavím sa, že si ani nespomeniete, kedy bol posledný krízový samit v eurozóne. Problém je, že so stresom z Bruselu vytratil aj odhodlanie riešiť dlhový problém Európy.

Euro pacienti v poslednom roku výrazne poklesla horúčka zhmotnená v rizikových prírážkach na dlhopisoch Španielska či Talianska. Dôvere investorov určite pomohli zlepšujúce sa platobné bilancie problematických periférnych krajín, klesajúce mzdové náklady a tým aj ich zlepšujúca sa konkurencieschopnosť. Veľmi dôležitú úlohu zohrala najmä centrálna banka a snaha jej šéfa Maria Draghiho udržať euročmeliaka vo vzduchu prisľubom neobmedzených zdrojov z tlačiarne ECB na prípadné nákupy nechcených štátnych dlhopisov. Týmto krokom posmeľne štátny deficit štátnych dlhopisov zo strany lokálnych komerčných bánk či štátnych dôchodkových fondov utešene znížili úroky na niekoľkoročné minimá.

Podobne ako má umelé znížovanie horúčky negatívny dopad na efektivitu vlastnej imunitnej reakcie organizmu, má aj úradníkmi naordinovaná podpora štátnych dlhopisov negatívny dopad na ochotu politikov implementovať bolestivé konsolidačné opatrenia v kríze zasiahnutých krajínach.

Zdá sa, že heslo fiškálnej disciplíny sa vytrátilo rovnako rýchlo ako akútny strach z rozpadu menovej únie. Jednoducho chýba panika.

Tento rok mal byť pre Španielsko špeciálny. Prvýkrát po piatich rokoch sa mu malo

podariť neprekročiť naplánovaný deficit. Nebude. Hospodárstvo dusiace sa pod vysokými daňami a nespočetnými reguláciami nevyprodukuje dostatočné daňové príjmy na to, aby sa podarilo podliezť úniou stanovený cieľ deficitu vo výške 6,5 %. Aj vyššie než plánované výdavky, ktoré ušli pozornosti európskych komisárov, prispejú k tomu, že reálny deficit bude bližšie k 7 % HDP.

Lepšie na tom nie je ani dlhový európsky mamut - Taliansko. Politicky nestabilná a tiež výrazne preregulovaná krajina má iné problémy ako šetriť. Napríklad či za daňové úniky odsúdenému Silviovi možno zobrať miesto v senáte alebo nie. Deficit talianskych verejných financií za obdobie do augusta dosiahol dvojnásobný objem oproti rovnakému obdobiu minulého roku. Namiesto sľubu

krajiny mať v roku 2013 deficit 2,9 % HDP, na základe ktorého ju eurokomisári prisko-ro pustili z procesu nadmerného deficitu, to natiahnutím terajších čísel do budúcnosti vyzerá skôr na statočných 5,5 %. Verejný dlh tejto krajiny už presiahol 127 % jej HDP, čo je viac než neuveriteľných 2 000 miliárd eur.

No dobrý deň si z fiškálnych cieľov menovej únie nerobia len krajiny periférie. Jazyk fiškálnemu kompaktu a najmä všetkým, čo nás presviedčali, že sa konečne podarilo nájsť súbor pravidiel, ktoré donútiť krajiny k fiškálnej zodpovednosti, opäť vyplazilo Francúzsko. Tento dlhoročný fiškálny punker Európy sa novými pravidlami, ktoré údajne mali zachrániť menovú úniu, evidentne nechá vyrušovať. Baltický recept na krízu v podobe radikálnej a rýchlej amputácie časti verejných výdavkov nasledovanej zdravým ekonomickým rastom sa v západných krajinách evidentne nenosí. Podľa predložených rozpočtových rámcov by mala krajina dosiahnuť v tomto roku deficit 4,1 %. Nejakou hľúpou 3 % hranicou sa krajina nemieni trápiť ani na budúci rok, keď si naplánovali deficit 3,6 % HDP.

Prísnu dlhopisovú hliadku trestajúcu politikov vysokými úrokmi uvážnila ECB, pričom ju mali nahradiť dobrovoľné dohody a pravidlá. Prax ale ukazuje, že ani nový obojek fiškálneho kompaktu nefunguje. Fiškálna anarchia v eurozóne tak pokračuje veselo ďalej.

tyždeň, 15.9.2013

Slovenské dôchodky po „reforme“

Radovan Ďurana

Penzijná reforma prebehla v minulom roku. Základy pripravila Radičovej vláda, reforma dostala pochvalu od Európskej komisie aj Odôrovej rozpočtovej rady.

Za jej dlhodobé dopady, ktoré iba zmiernia deficit prvého piliera do roku 2060. Áno, prvý pilier bude potrebovať ďalšie reštrikcie, alebo neustále dotácie zo štátneho rozpočtu. Podľa prognózy má totiž aj v roku 2060 generovať priebežný systém deficit viac ako 4% HDP - čo je dvakrát(!) toľko, ako v roku 2012. Prečo „reforma“ nestačila?

Možno sa vám to bude zdať podivné, ale slovenské dôchodky sú vysoké. Nie, nie sú vysoké v porovnaní so životnými nákladmi (dôchodok vyšší ako čistá mediánová mzda poberalo v 2011 7% dôchodcov). Sú ale vysoké v porovnaní s veľičinou, z ktorej sa vypočítavajú a z ktorej sú financované - v porovnaní s priemernou mzdou. Ako obyčajne, porovnajme sa so susedným Českom.

Slovenský dôchodok je priemerne o 10% nižší. Toto je však nominálne porovnanie. Tak ako nemá význam sa porovnávať so švajči-

Starobný dôchodok v ČR v eur 2012	Starobný dôchodok v SR v eur 2012	Rozdiel v eur	Slovenský dôchodok je oproti českému nižší o
417,4	375	42,4	10,2%

arskými dôchodkami, je dobré sa pozrieť na ekonomickú silu oboch krajín, ktorú lepšie ako HDP vyjadruje výška priemernej mzdy.

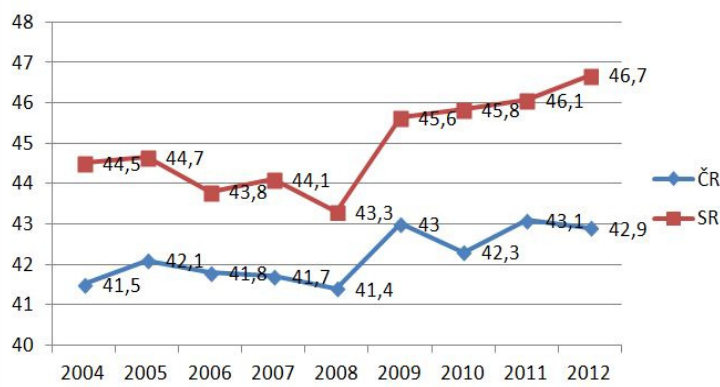
Priemerná mzda v ČR v eur 2012	Priemerná mzda v SR v eur 2012	Rozdiel	Slovenská priemerná mzda je oproti českej nižšia o
973,3	805,5	167,8	17,2%

Sú to pracujúci (väčšinou zamestnanci), ktorí v priebežnom systéme vytvárajú zdroje pre výplatu dôchodkov. Výška deficitu priebežného systému sa odvíja na jednej strane od príjmov z odvodov na druhej strane od výšky nárokov. Slovenský dôchodkový systém zjavne poskytuje vyššiu náhradu, ako

český (niežeby bol český systém za vodou, ročná dotácia presahuje 2 mld. eur). **Keby sme na Slovensku mali „české“ dôchodky, tak priemerný slovenský dôchodok je o 30 eur nižší.** Rozdiel v pomere dôchodkov k priemernej mzde ilustruje graf na nasledujúcej strane.

Z grafu vidieť, že slovenské dôchodky nastúpili razantnú cestu hore. Dôvodov je viacero. Rast priemernej mzdy v roku 2008, ktorý znamenal vysokú valorizáciu v krízovom roku - v roku, keď bola valorizácia presunutá na skôr, na január. Rast pomeru priemerneho dôchodku ovplyvňuje aj prílev nových dôchodcov, ktorých bolo s príchodom krízy viac, a ktorí majú priemerne vyššie dôchodky ako je priemerný dôchodok. Lenže tieto faktory platia aj pre ČR, i napriek tomu tam k takému razantnému skoku nedošlo. Je to kvôli tomu, že tam bola valorizácia menej naviazaná na rast miezd, ktorý mal vo valorizačnom vzorci váhu len jednej tretiny (u nás 50%). Navyše, v rámci konsolidačných opatrení sa tri roky do valorizačného vzorca bude

Pomer dôchodku a hrubej mzdy

počítať len tretina inflácie, predtým bola zahrnutá celá. Na Slovensku je zmena valorizácie extrémne pomalá, až v roku 2018 dôjde k zrušeniu väzby priznaných dôchodkov a

cii aj slovenskej vláde. Pre čitateľa a daňového poplatníka je však dôležité vedieť, že reforma penzijného systému bola prijatá tak,

vývoja priemernej mzdy. Takisto slimačie predlžovanie veku odchodu do dôchodku začne až od roku 2017.

Záver

Tento text nie je komplexnou analýzou a má byť iba ilustráciou rozdielov a možných riešení, ktoré sú stále k dispozí-

aby o nej volič nevedel do roku 2016. Vedia o nej len pracujúci, ktorým sa zvýšil vymeriavací základ na 5 násobok priemernej mzdy (to sú tí, ktorí za extra odvody nedostanú vyšší dôchodok) a sporitelia, ktorým významne klesol vklad na sporivý účet. Reforma bola prijatá akoby nezávisle na stave (štedrosti meranej v pomere k príjmom pracujúcich) dôchodkového systému, pozerala sa len do budúcnosti. Kým v iných krajinách boli dôchodky znižované, zmrazované, či valorizácia odkladaná do budúcnosti – okamžité fiškálne opatrenia, u nás sa valorizovalo kríza nekriža. Keby sme mali dnes dôchodkový systém s nárokmi českého systému, boli by výdavky na penzie zhruba o 350 mil. eur nižšie (vláda hľadá úspory vo výške 700 mil. eur).

iness.sk, 16.9.2013

Znižovanie odvodov: dobrá myšlienka so zlým prevedením

Ján Dinga

Vláda oznámila svoj zámer na zavedenie odvodového úveru a odvodovej úľavy, od ktorých si sľubuje zvýšenie zamestnanosti. Odvodový úver má zamedziť prepúšťaniu vo firmách, ktoré by štátom dotovaným úverom mohli preklenúť obdobie stagnácie a úver splatiť počas hospodárskeho oživenia. Odvodová úľava má byť orientovaná na zamestnávanie ľudí, ktorí sú bez práce viac ako rok (tvoria viac ako polovicu evidovaných nezamestnaných). INESS myšlienku zníženia odvodov pre nízkoпрíjmové skupiny dlhodobo podporuje. Prevedenie myšlienky do praxe je však rovnako dôležité ako idea samotná. Pozrime sa preto bližšie na vládny návrh a dôsledky, ktoré môže priniesť.

Odvodový úver

Vládny návrh: Odvodový úver má byť určený pre pásmo stredne veľkých firiem, ktoré nie sú ani v bankrote, ani nie sú mimoriadne úspešné. Jednalo by sa o časovo obmedzený úver vo výške ročných odvodov za firmou stanovený počet zamestnancov. Výberovým konaním má byť určená jedna banka, ktorá bude úvery poskytovať na základe zmluvy s MFSR. Banka bude poskytovať úvery z vlastných zdrojov, štát bude dotovať zníženie úrokovú sadzbu, resp. poskytovať záruky za zlyhané úvery.

Na úver majú mať nárok firmy, ktoré plánujú prepúšťať. Účelom úveru je teda udržať zamestnanosť do hospodárskeho oživenia, v ktorom si už firma vystačí s vlastnými zdrojmi.

Komentár INESS: Takto navrhnuté opatrenie neprinesie žiaduci efekt plošného stimulu podnikateľom. Firmy môžu ohlásiť prepúšťanie s vinou získania štátom dotovaného úveru. Je tiež prakticky nemožné posúdiť, ktorý podnik nechať prepúšťať, a ktorý dotovať výhodnými úvermi. Budúcnosť

nepoznáme a preto nevieme ani kedy, v akej miere, a v akých sektoroch ekonomiky sa očkáme hospodárskeho oživenia.

Úver na umelé udržanie zamestnanosti by v praxi firmám zvýšil náklady v budúcnosti, čím by boli v budúcnosti menej konkurencieschopné a mali menej vlastných zdrojov. Dá sa preto predpokladať, že firmám sa odvodový úver na udržanie prebytočných zamestnancov vôbec neoplatí zobrať, keďže v dlhodobom horizonte nedochádza k zníženiu mzdových nákladov (jediný benefit spočíva v rozsahu dotovaného úroku).

Vládny návrh: Úverovať sa majú aj podniky s podlžnosťami voči Sociálnej poisťovni resp. zdravotným poisťovni, ktoré by ho na čisto komerčnej báze nedostali.

Komentár INESS: Zatiaľ čo návrh odvodového úveru ráta s tým, že úver sa bude poskytovať aj podnikom s podlžnosťami voči Sociálnej poisťovni (resp. zdravotným poisťovni), dopĺňujúci návrh odvodovej úľavy naopak úľavu poskytovať v takomto prípade neodporúča.

Oba návrhy v tomto kritériu treba prehodnotiť. U firiem, ktoré nevedia splácať svoje súčasné záväzky, existuje vyššie riziko, že nebudú vedieť splácať ani štátom dotovaný úver. Poskytnutím úveru budúce záväzky týchto firiem len vzrastú. Plošná odvodová úľava (resp. nie selektívna ako sa navrhuje) by naopak znížila mzdové náklady zamestnávateľov, čím by pomohla všetkým firmám plniť si záväzky voči štátu.

Vládny návrh: Počas prvého roka firma dostane odklad splácania istiny aj úroku. V prípade pretrvávajúcej stagnácie podniku môže MFSR tento odklad predĺžiť.

Ak firma splní podmienky počas doby trvania úveru, bude splácať úver so zníženou

úrokovou sadzbou (jedná sa teda o štátom dotovaný úver). Ak ich nedodrží, úver bude mať splácať v plnej výške (tj. bez štátnej dotácie).

Komentár INESS: Celý návrh odvodového úveru je administratívne náročný bez jasne stanovených transparentných pravidiel. Keďže mzdové náklady zamestnávateľov neznížuje, ale ich len odsúva do budúcnosti, je otázne, či vôbec priniesie pozitívny efekt na udržanie zamestnanosti. Myšlienku odvodového úveru preto neodporúčame realizovať.

Tento nástroj nedokáže pomôcť malým firmám, ktoré nemajú dostatok kapitálu na financovanie byrokratických nákladov, prípadne nespĺňajú mnohé podmienky úveru. Samotná forma znížovania mzdových nákladov prostredníctvom úveru je limitujúca, keďže úver znamená kumulovaný budúci náklad a teda riziko, že podnikateľovi sa nepodarí v budúcnosti generovať dostatočne veľa hotovosti na jeho splácanie.

S požiadaním o úver môžu špekulovať firmy, ktoré majú záujem o čo najlacnejší prevádzkový úver a dokážu splniť stanovené podmienky. Tento úver môžu prefinancovať dotovaným odvodovým úverom na mzdy zamestnancov (ktorých by udržali aj bez štátnej podpory) od štátu. Štát pritom bude musieť vystavovať záruky, nakoľko pôjde o nezabezpečené úvery. Hrozí, že tento nástroj pri zmene metodiky na ESA 2010 bude musieť byť započítaný do verejného dlhu (60% HDP), čo môže znížiť záujem poskytovať tieto záruky.

Odvodová úľava

Vládny návrh: Opatrenie sa má týkať len zamestnancov s nízkym príjmom, ktorí boli pred zamestnaním dlhodobo nezamestnaní (tj. viac ako 12 mesiacov). Zamestnávateľ

si bude môcť uplatniť odvodovú úľavu len v tom prípade, ak kvôli zamestnaniu nového zamestnanca neprepustil doterajšieho zamestnanca (overovať by to mala Sociálna poisťovňa a Národný inšpektorát práce).

Komentár INESS: Ak má odvodová úľava znížiť podnikateľom náklady podnikania a zvýšiť tak zamestnanosť dlhodobo nezamestnaných, mala by byť trvalá a plošná, aby nedochádzalo k uprednostňovaniu zamestnávania jednej skupiny (dlhodobo nezamestnaných) na úkor druhej (nezamestnaní krátko). Zamestnávateľia tiež môžu špekulovať nad výmenou starých zamestnancov za nových, na ktorých dostanú úľavu.

Sociálna poisťovňa sa nemá hrať na policajta a vyšetrovať, ktorý zamestnanec odišiel z akých dôvodov od ktorého zamestnávateľa. Plošnosť a trvalosť úľavy predíde zbytočnej byrokratickej záťaži a rozšíri benefity nižších odvodov na všetkých nízko príjmových zamestnancov.

Vládny návrh: Sociálna poisťovňa a zdravotného poisťovne nesmú voči zamestnávateľovi evidovať pohľadávky na poistnom.

Komentár INESS: Nie je dôvod odvodovú úľavu zameriavať selektívne na niektoré firmy. Odvodová úľava nemá slúžiť „za odmenu“ firmám, ktoré si plnia svoje záväzky voči štátu, ale má zvýšiť zamestnanosť nízko kvalifikovaných (resp. nízko príjmových) skupín.

Vládny návrh: Odvodová úľava bude trvať prvých 12 mesiacov od vzniku pracovného pomeru, spočívať bude v odpustení povinných zamestnaneckých aj zamestnávateľských odvodov na dôchodkové a nemocenské poistenie, poistenie v nezamestnanosti a zdravotné poistenie. **Počas obdobia čerpania úľavy nebude vznikáť ani nárok na dávky z týchto poistení** (na účely zdravotného poistenia sa bude takýto zamestnanec považovať za poistenca štátu, bude mať tiež nárok na 10 dní náhrady príjmu počas pracovnej neschopnosti). Odvodová úľava má byť ohraňovaná príjmom 539 eur (67 % priemernej mzdy).

Komentár INESS: Štát sa pri formulovaní svojho návrhu riadil pravidlom – aby to nič nestálo (z pohľadu verejnej kasy sa nič nezmení, zdravotné poistenie bude štát pla-

tiť rovnako ako doteraz). Avšak dočasnosť úľavy môže spôsobiť, že zamestnávateľia budú hľadať spôsoby, ako vymeniť zamestnancov za nových „lacnejších“, po vypršaní úľavy. Navyše, udržiavať vytvorené pracovné miesto po vypršaní zvýhodnených podmienok (sprevádzaného zvýšením mzdových nákladov a poklesom čistých príjmov) nemusí byť rentabilné ani z objektívnych dôvodov. Zrušenie časového obmedzenia odvodovej úľavy by teda eliminovalo riziko zániku pracovného miesta po vypršaní úľavy. Tiež sa ponúka otázka, z čoho bude žiť nízko príjmový zamestnanec, keď ochorie počas tohto 12 mesačného obdobia, v ktorom nemá nárok na dávku. Bude sa musieť poistiť dobrovoľne?

Vládny návrh odvodovej úľavy preto odporúčame zmeniť tak, aby odvodová úľava bola plošná a trvalá. Odstráni sa tým administratívna náročnosť uplatnenia úľavy, rovnako ako možné špekulácie pri zamestnávaní, resp. uprednostňovanie dlhodobo nezamestnaných na úkor krátkodobo nezamestnaných. Predíde sa tiež diskriminácii medzi zamestnancami, keďže pri selektívne uplatňovanej úľave by zamestnanci s rovnakými mzdovými nákladmi mali výrazne rozdielne čisté príjmy. Pri mzdových nákladoch 545 eur, ktoré zodpovedajú hrubej mzde 539 eur po uplatnení úľavy (rátame aj s odpustením rezervného fondu) a 403 eur hrubej mzdy pred uplatnením úľavy, by bol rozdiel v čistej mzde 154 eur.

Odporúčame tiež zachovať nároky plynúce zo sociálneho poistenia, ktoré by zamestnanci a zamestnávateľia vďaka úľave

nemuseli platiť. Cieľom úľavy by malo byť zvýšenie zamestnanosti, nie znížovanie nároku na dôchodok. Potreba dodatočných zdrojov spôsobená výpadkom v odvodových príjmoch by mala byť vykrytá úsporami vo verejnej správe, resp. reformou sociálneho systému, ktorej cieľom by malo byť jeho vyrovnané hospodárenie.

Podľa návrhu poskytnutá úľava paradoxne rastie so stúpajúcim príjmom, keďže rastie aj čiastka odpustených platieb sociálneho a zdravotného poistenia. Pri hranici 539 eur je preto čerpanie úľavy najvýhodnejšie (celková výška odpusteného sociálneho a zdravotného poistenia bude pri tomto príjme 256 eur; čistý príjem zamestnanca by bol 496 eur). Pri zvýšení mzdy o jedno euro (a zániku nároku na úľavu) na 540 eur by však celkové mzdové náklady narástli o 184 eur a čistý príjem takého zamestnanca by klesol o 58 eur.

Odvodová úľava by mala byť orientovaná na nízke príjmy (v okolí minimálnej mzdy) a postupne klesať až do hranice príjmu, pri ktorej úplne zanikne (napríklad navrhovaných 539 eur). Nemá zmysel poskytovať najvýhodnejšie podmienky úľavy na mzdu 539 eur, ktorá je vysoko nad minimálnou mzdou (resp. vysoko nad minimálnymi mzdovými nákladmi).

Dôvodom vysokého počtu nízko kvalifikovaných a dlhodobo nezamestnaných je fakt, že vláda dnes stanovuje minimálne mzdové náklady na 456 eur, z ktorých 164 eur tvoria odvody. Odstraňuje tým z ekonomiky pracovné miesta s nízkou pridanou hodnotou vhodné práve pre túto skupinu obyvateľstva.

Odvodovú úľavu preto treba cieľovať na nižšie príjmy, aby klesli minimálne mzdové náklady na zamestnávanie ľudí s nižšou kvalifikáciou a nižšou pridanou hodnotou práce, a zároveň stúpili ich čisté príjmy, čím by stúpila aj motivácia sa o takúto prácu uchádzať. Opatrenie odporúčame doplniť znížením minimálnej mzdy, ktoré by podporilo vznik nových pracovných miest, pričom úľava by vďaka vyšším čistým mzdám zachovala, či zvýšila sociálny štandard pracujúcich.

eTrend, 16.9.2013

Pozvánka: Anthony de Jasay

INESS odporúča prednášku **Anthonyho de Jesaya na tému rovnostárstvo ako politické náboženstvo.**

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika s podporou hlavného partnera Nadácia Tatra banky si Vás dovoľujú pozvať na ďalšiu z cyklu prednášok Conservative Economic Quarterly Lecture Series /CEQLS/:

Rovnostárstvo ako politické náboženstvo

Prednášať bude Anthony de Jasay, nezávislý ekonóm a filozof

Kedy: štvrtok 26. september 2013 od 18.00 hod.

Kde: Park Inn Danube, Bratislava Hotel (sála Diamant), Rybné nám. 1, Bratislava

Jazyk: prednáška prebehne v anglickom jazyku (simultánne tlmočenie do slovenčiny je zabezpečené)

Program: prednáška a diskusia

R.S.V.P.: Záujem o účasť na podujatí potvrdte najneskôr do stredy 25. septembra 2013 do 12.00 hod. Formulár [dostupný tu](#).

SREK IV začína vo štvrtok 19.9.2013!

Vo štvrtok 19.9.2013 sa v kaštieli Mojmírovce neďaleko Nitry začne štvrtý ročník **Seminára rakúskej ekonomie**.

Zhruba tridsiatka vybraných účastníkov si bude môcť počas štyroch dní vypočuť prednášky dvoch zahraničných a šiestich domácich lektorov a zapojiť sa do diskusií.

Tohtoročnou témou bude kríza v Európe a jej zdanlivo (ne)dohľadný koniec. Neopomeníme ani témy ako vlastnícke práva, právny systém, socializmus, dane, tvorba inštitúcií, duševné vlastníctvo, štátny rozpočet, prírodné zdroje a iné.

Podujatie by sa nemohlo uskutočniť bez láskavej pomoci partnerov:

Friedrich Naumann STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Voda od súkromníka

Voda je pre život človeka nevyhnutná. No to sú aj potraviny, ošatenie, či úkryt. Tak ako iné statky, aj pitnú vodu musí niekto vyprodukovať a distribuovať. A aj v tomto prípade platí, že produkcia v rukách podnikateľov je efektívnejšia ako produkcia v rukách politikov.

Produkcia a distribúcia vody boli sprivatizované vo viacerých západných štátoch. Od roku 1989 je v súkromných rukách v celom Anglicku a Walese. Podobne v niektorých českých mestách, vrátane Prahy. Podľa výsledkov Státního zdravotního ústavu je kvalita vody dlhodobo vyššia v regiónoch s veľkými súkromnými poskytovateľmi. Vo Francúzsku poskytujú vodu súkromníci už od roku 1853. V USA prví súkromní poskytovatelia začali fungovať dokonca už v roku 1772.

Modelovým príkladom je Čile. Viaceré problémy, najmä s kanalizačným systémom, primäli krajinu v pomerne krátkej dobe prejsť z verejného na súkromné poskytovanie vody a pridružených služieb. Kým v roku 1998 súkromní poskytovatelia poskytovali vodu menej ako 5% obyvateľstva, v roku 2001 to už bolo takmer 80%. Okrem zvýšených investícií do systému, ktoré sa prejavili na vyššej kvalite služieb či menších stratách vody, privatizácia mala ešte jeden veľmi zaujímavý efekt. Ceny vodného a stočného u súkromných spoločností boli aj niekoľko rokov po privatizácii (r.2003) o 40% nižšie ako u verejných poskytovateľov, hoci sa im nevyhol rast v dôsledku vyšších investícií.

Ak si myslíte, že vloženie zodpovednosti za tak významnú komoditu ako je voda do rúk súkromníkov je doména neoliberálnych kapitalistických dravcov, možno vás o opaku presvedčí Fidel Castro. V Havane vodu poskytuje od roku 2000 súkromná spoločnosť

zo Španielska...

ANTI MARKET

Nevinné obete vojny

Každá vojna so sebou prináša množstvo nevinných obetí. Vráťane tých metaforických vojen na finančnom poli. Napríklad vojna proti daňovým únikom má u nás obeť v podobe desiatok tisíc podnikateľov, najmä platcov DPH, ktorí budú musieť na pleciah zobrať množstvo nových byrokratických povinností.

Iné obeť má svetová vojna proti ilegálnym finančným transferom zo západných krajín smerom do krajín tretieho sveta. Tá má údajne zabrániť toku peňazí do rúk teroristov. Napríklad viaceré britské spoločnosti ponúkajúce transfer finančných prostriedkov na nátlak úradov zastavili možnosť prevodu peňazí do Somálska. Je otázne, ako to naruší financovanie rôznych somálskych polovojenských skupín, keďže tie si asi neposielajú dvesto libier mesačne z nejakého londýnskeho predmestia. Určite to však ovplyvní niekoľko stotisíc obyvateľov tejto chudobnej krajiny, ktorí sú závislí na príjmoch zasielaných britskou somálskou komunitou domov. Podobné problémy má aj komunita v USA. Príjmy od emigrantov pritom tvoria 25-40% somálskeho HDP.

Tento problém zaregistrovali aj viacerí politici s humanitárne citlivým srdcom, ktorí ho najskôr spôsobili. Riešenie je tradične politické – objavujú sa návrhy zriadiť špeciálny úrad po záštitou OSN, ktorý by sa o takéto transfery staral.

No ako to býva, politikmi vytvorené prekážky často stimulujú inovácie. Je možné, že časť komunity sa obráti na transfery v podobe rôznych alternatívnych platidiel, ako je napríklad Bitcoin, ktorý má v Afrike značný potenciál.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline?

Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, ktorú si v INESS môžete zakúpiť za 3,99 eur.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c) TRIM Broker a INESS

Rok 2011, 160 strán

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.